

cultuurhistorische inventarisatie

J. van Beierenweg 126

Teylingen

Colofon

Copyright ©:

Teksten, vormgeving en illustraties:

Oegstgeest, 2015

M. van Dijk en R. Boter
(tenzij anders vermeld)

Op dit document berusten auteursrechten. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van architectenburo Marcel van Dijk.

cultuurhistorische inventarisatie

J. van Beierenweg 126

Teylingen

Datum:
20 april 2015

Versie: 1.03

Opdrachtgever:
gemeente Teylingen
Contactpersoon: de heer F. Schreiner
Wilhelminalaan 25
2171 CS Sassenheim

Uitvoering:
Architektenburo Marcel van Dijk
i.s.m. R. Boter (bureau MoNed)
Deutzstraat 19
2342 AC Oegstgeest

afbeelding voorblad:
Nieuwe kaart van het hoogheem-
raadschap van Rynland, als mede
van Amstelland en het Waterschap
van Woerden, gemaakt door Isaäk
Tirin en Melchior Bolstra in 1745
uit het archief van het Hoogheem-
raadschap van Rijnland (signature:
A-0017)

KLEIN 1632
BOUWLUST

RESTAURANT
KLEIN+BOUWLUST
SINCE 1996

INHOUD

0.	Inleiding	6
1.	Samenvatting	8
2.	Algemene gegevens	10
3.	Ontstaansgeschiedenis	15
4.	Beschrijving huidige situatie	24
5.	Cultuurhistorische waardering	33
6.	Conclusie	38
7.	Advies en Aanbevelingen	38

links:
voorgevel van het zomerhuis met
de later aangebrachte benaming
'Klein Bouwlust' met datum 1632.
De hardstenen gevelsteen ver-
meld: Restauratie Klein-Bouwlust
1996'

0. INLEIDING

Overeenkomstig het bestemmingsplan Hooghkamer worden er circa 850 woningen gebouwd in de gemeente Teylingen. Midden in dit bouwplan ligt de monumentale boerderij Klein Bouwlust met bijbehorende gebouwen op een terrein van circa 3000 m². De boerderij is opgenomen in het register (nr 37980) van de Rijksdienst en heeft hiermee een rijksmonumentale status.

Hoewel het erf oorspronkelijk geen deel uitmaakt van het nieuwe stedenbouwkundig plan, wordt de mogelijkheid bekeken om twee afzonderlijke bouwkavels te realiseren op het boerenerf. Om de cultuurhistorische waarden van het terrein en de gebouwen in kaart te brengen, heeft de gemeente Teylingen opdracht verleend aan architectenburo Marcel van Dijk te Oegstgeest voor een cultuurhistorische inventarisatie. Hierbij is gekeken welke historische structuren nog aanwezig zijn en welke waarden hier aan gegeven kunnen worden. Deze cultuurhistorische inventarisatie is vooral vanuit de context van de streek op hoofdlijnen bepaald. Als eerste is er een historische omschrijving gemaakt naar het ontstaan van de huidige situatie. Daarna is de huidige situatie zelf beschreven en afgerond met het bepalen van de cultuurhistorische waarde. Het onderzoek is in samenwerking verricht door R. Boter (bouwhistoricus) overeenkomstig de richtlijnen bouwhistorisch onderzoek 2009, opgesteld door onder andere de Rijksdienst voor het cultureel erfgoed.

rechter pagina:
een fragment van het stedenbouwkundig plan d.d. 25 maart 2015 aangeleverd door de gemeente Teylingen bij de aanvraag naar het onderzoek.

onder:
Eerste kleurendia van het de entree naar het erf en de boerderij uit 1959. maker is onbekend.
bron: RCE, signature 20378901

Oegstgeest, april 2015

1. SAMENVATTING

Bouw- en gebruiksgeschiedenis

Volgens het jaargetal op de gevel dateerd de boerderij uit 1632. enkele delen metselwerk kunnen deze periode bevestigen echter is het meere deel uit een latere periode. Afgaande op de historische kaarten heeft de ensemble van gebouwen hoofdzakelijk bestaan uit een hoofdgebouw (de boerderij met woon-, werk en stalfunctie) een aangebouwde zomerhuis, een losse karnhuis en een kleine stal. De periode 1839 geeft de meest veilige informatie met kadastrale minuutkaart en bijbehorende administratieve gegevens. Terwijl andere boerderijen in deze omgeving zich vooral gingen specialiseren op de bollenteeld, bleef Klein Bouwlust bij de veeteelt. Het was niet alleen voor de omgeving vooruitstrevend maar ook op landelijk gebied een pionier. Bijbehorende gebouwen geven een duidelijke ontwikkeling weer in de schaalvergroting van de veeteelt op deze boerderij vanaf begin 20e eeuw.

Waardering

Elementen met een hoge monumentale waarde zijn ondermeer:

- de boerderij (1) met zomerhuis;
- de karnhuis (2);
- de hooiberg (6);
- de entree met oprijlaan (9);
- de diverse bomen om het erf als afscheiding met bijbehorende kastanje naast de boerderij (9);
- enkele erf/ structuurscheidingen op het erf

(De nummering achter de elementen zijn terug te vinden op bladzijde 32)

Elementen met een positieve monumentale waarde zijn:

- de stal (3)
- de wagenschuur (4)

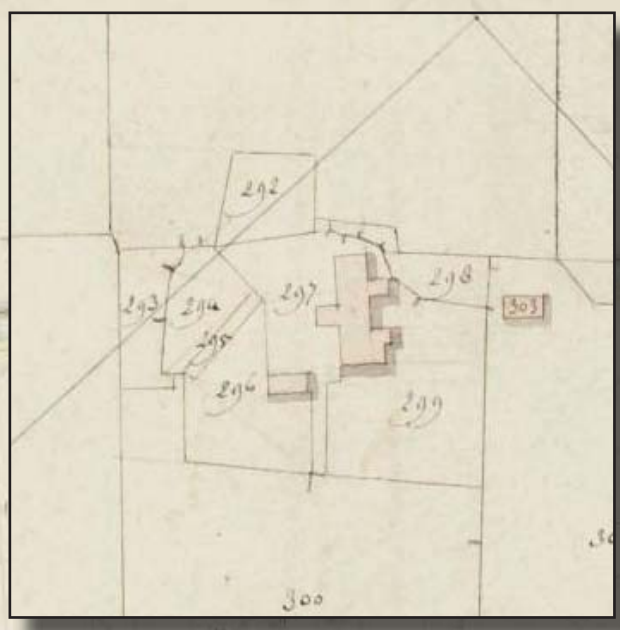
Samenvatting advies

Uit het oog van historische ontwikkeling van een melkveehouderij tussen de bollenvelden is behoud van de gebouwen is dan ook sterk aan te bevelen. De sloop van de grote stal en mest silo heeft de historische monumentale waarde van het ensemble dan ook al schade aangedaan. Ook de erf indeling dient vanuit dit historisch perspectief gehandhaafd te blijven. Zo zal het erf bij voorkeur moeten worden afgesloten met bomen of (hoog) struikgewas. De entree dient overeenkomstig de huidige situatie in een directe verbinding met de hoofdweg te blijven. Indien men besluit bebouwing toe te voegen op het erf zal dit onder strikte voorwaarden dienen te gebeuren zoals genoemd in het rapport met bijbehorende voorbeelden.

Rechter bladzijde: kadastraleminuutplant uit 1839. Uit de OAT lijsten is op te maken dat de gronden toebehoorde aan bouwman Jan van den Berg. Het erfgrond was als volgt ingedeeld:
292 = bos[ch]
293 = bos[ch]
294 = weiland
295 = bos[ch]
296 = tuin
297 = huis & erf
298 = bos[ch]
299 = boomgaard
303 = schuur
Bron: het nationaal archief. en
watwaswaar.nl

T F N O O R D

O U

S T P O I D E R

John B. Lewis Blk

2. ALGEMENE GEGEVENS

provincie	Zuid- Holland
gemeente	Teylingen
plaats	Voorhout
kadastraal sectie en nr	A 5615
adres	Jacoba van Beierenweg
huisnummer	126/128
postcode	2215 KX
monumentenstatus:	Rijksmonument
inschrijfnummer register:	37980

Redegevende omschrijving:

"Klein Bouwlust" 1632, boerderij topgevel, met terzijde opkamer, kookhuis.

Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG)

BAG-gegevens:

1 boerderij met zomerhuis:

Identificatie object:	1525010000005886
Status:	in gebruik
Bouwjaar:	1632
Gebruiksdoel:	overige functie
Oppervlakte:	369 m2

1 aanbouw huisnummer 128:

Identificatie object:	1525010000013785
Status:	in gebruik
Bouwjaar:	1632
Gebruiksdoel:	woonfunctie, industriefunctie
Oppervlakte:	66 m2

3+4 stal en wagenschuur:

Identificatie object:	1525100000013436
Status:	in gebruik
Bouwjaar:	1632
Gebruiksdoel:	-
Oppervlakte:	-

7 stal:

Identificatie object:	1525100000012939
Status:	in gebruik
Bouwjaar:	1920
Gebruiksdoel:	-
Oppervlakte:	-

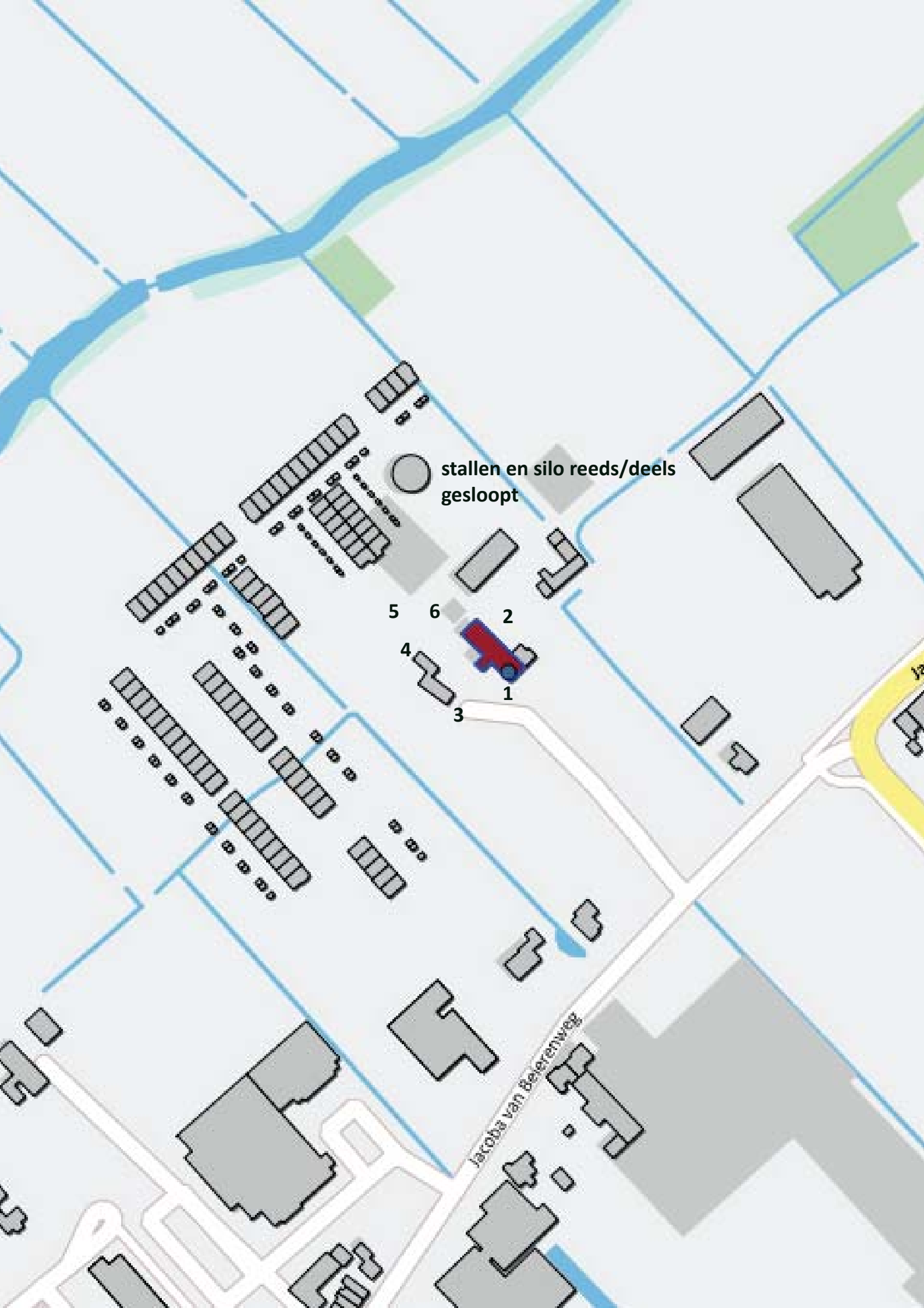
8 (kleine) stal:

Identificatie object:	1525100000020452
Status:	in gebruik
Bouwjaar:	1632
Gebruiksdoel:	-
Oppervlakte:	-

rechter pagina:
kaartje behorende bij de basisregistratie Adressen en Gebouwen.
Bron Kadaster

pagina 12:
Uitreksel kadastrale kaart met omgevingskaart.
bron kadaster

pagina 13:
luchtfoto van het erf
bron: gemeente Teylingen

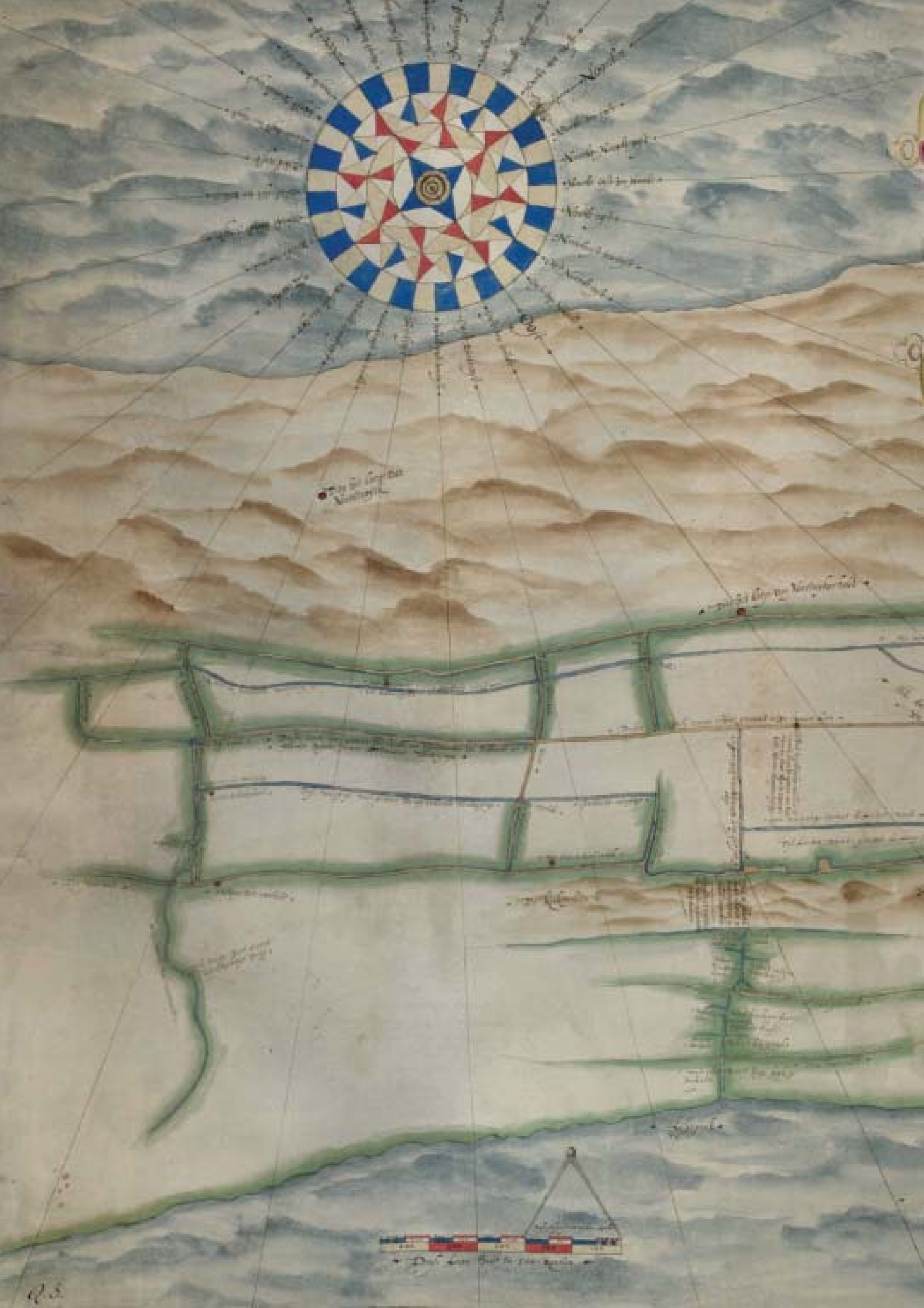
stallen en silo reeds/deels
gesloopt

- 5
- 6
- 2
- 4
- 3
- 1

Jacobs van Beierenweg

Norden
Süd
Weste
Oste

Die Insel
Norden

Die Insel
Süd

Die Länge der Insel ist 1000000

173

3. ONTSTAANSGESCHIEDENIS

Stedebouwkundige ontstaansgeschiedenis

De boerderij met erf is onderdeel van de huidige gemeente Voorhout. Wanneer dit dorp precies is ontstaan is niet exact bekend maar het werd al in de eerste eeuw van onze jaartelling genoemd. Bewoning in deze streek gaat veel verder terug. Voorhout ligt, net als de omringende dorpen, op de zogenaamde oude duinen¹. Deze zijn +/-11.700 jaar geleden ontstaan, na het smelten van de ijskappen uit de ijstijd. Het dorpje Voorhout zelf betekende de eerste eeuw niet zoveel en bestond zoals de meeste dorpen uit enkele woonhuizen. Deze liggen samen met de kerk nog steeds langs de Herenstraat. Deze huidige straatbenaming wordt op eerdere kaarten al vermeld als Heerenwegh, of Voorhoutse Herenwegh. Deze Herenweg liep van Rijnsburg richting het noorden over de oude duinen. Vermoedelijk betreft het hier een oudere Keltische handelsweg die door de Romeinse soldaten verbeterd werd om een groter leger gemakkelijker te verplaatsen². De benaming 'heer' betekent in het oud-Nederlands dan ook 'leger'. Later werden deze wegen gebruikt door de graaf van Holland die via deze wegen zijn leenheren bezocht. Hierdoor vindt men vaak diverse burchten langs deze routes. Als grootgrondbezitter was men verantwoordelijk voor het onderhoud van deze weg. Later werden deze herenwegen vaak hernoemd tot rijkswegen. Een tweede Heerenweg liep parallel van Oegstgeest naar Haarlem. Het onderzochte gebied met bijbehorende gebouwen ligt net als de vele andere boerderijen aan deze 'Heerenweg'. De weg is net voorbij de oude kern van Voorhout in een recentere periode hernoemd tot Jacoba van Beierenweg, een belangrijk persoon uit de geschiedenis en bewoonster van de burcht Teylingen³.

Fase 0 - 1632

Zuidelijk in de polder aan de toenmalige genoemde 'Manendaechs water' (de huidige Molentocht) lag 'de Boeckhorftburch'. De polder ontleent zijn naam aan deze burcht. Helaas is er verder weinig van bekend. Als we een van de vroege kaarten van Holland bekijken moet het een soortgelijke burcht zijn als de omliggende burchten Teylingen, Leeuwenhorst of oud-Alkemade. Ook de Boekhorstburcht had zijn ontsluiting aan de Heerenweg.

De polder is ontstaan door de ontginning van het veengebied dat tussen de twee oude duinenruggen was ontstaan. Voor het ontginnen van de polder werden sloten gegraven die afwaterden op de Maandagse Wetering. De naam refereert aan de dag waarop de Wetering gecontroleerd werd. Wanneer de ontginning exact begonnen is, is niet duidelijk. De oudste afbeelding uit 1589, Caerte gemaect by inspexie vande landen genaemt de Laege Veenen leggende ande oost zuidoost sijde beslooten mette dorpen van Lis. Voorhoutende de Cookenduin, van Symon Franszoon van der Merwen, geeft geen boerderijen weer aangezien deze niet als belangrijk werden beschouwd. De kans is groot dat er reeds voor die

1) Bron: De Duin- en Bollenstreek in vogelvlucht, landschap, leven en werken omstreeks 1800, J.J.J.M. Beenakker.

2) Bron: <http://www.awn-beverwijk-heemskerck.nl/pdf/Heerenweg9A.pdf>

3) Bron: <http://www.bollenburcht.nl/ruine.html>

linker pagina:

'Caerte gemaect by inspexie vande landen genaemt de Laege Veenen leggende ande oost zuidoost sijde beslooten mette dorpen van Lis. Voorhoutende de Cookenduin'. uit 1589 vervaardigd door Symon Franszoon van der Merwen.

bron: Hoogheemraadschap van Rijnland, signature Q8

pagina 16:

'Rhenolandiae et Amstellandiae exactissima Tabula' van W.J. Blaeu uit 1662 en

pagina 17:

Rhinolandiae, Amstellandiae, et circumiacent. aliquot territoriorum accurata defc. Van B. Florszoon van Berkenrode en Frederick de Wit tussen 1629/ en 1661.

Beide kaarten zijn vervaardigd rond de zelfde periode echter in later stadium aangepast.

Bron: Hoogheemraadschap van Rijnland, signature A-0002 en A-0006

LANGE DRYN SLOOT

WOENS DAECHS WATER
S. BRONCKEESTER WEG
ST. HOYS OSMEN

ST. BRONCKEESTER WEG
ST. BOECKHORSBURCH
ST. HOYLAENBYEN

ST. WARMONDT
S. GRAVEN DAMEN

ST. WARMONDT
S. GRAVEN DAMEN

ST. WARMONDT
S. GRAVEN DAMEN

ST. WARMONDT
S. GRAVEN DAMEN

KLOOSTER
S. CHUER

HEER WEG
S. CRECHT

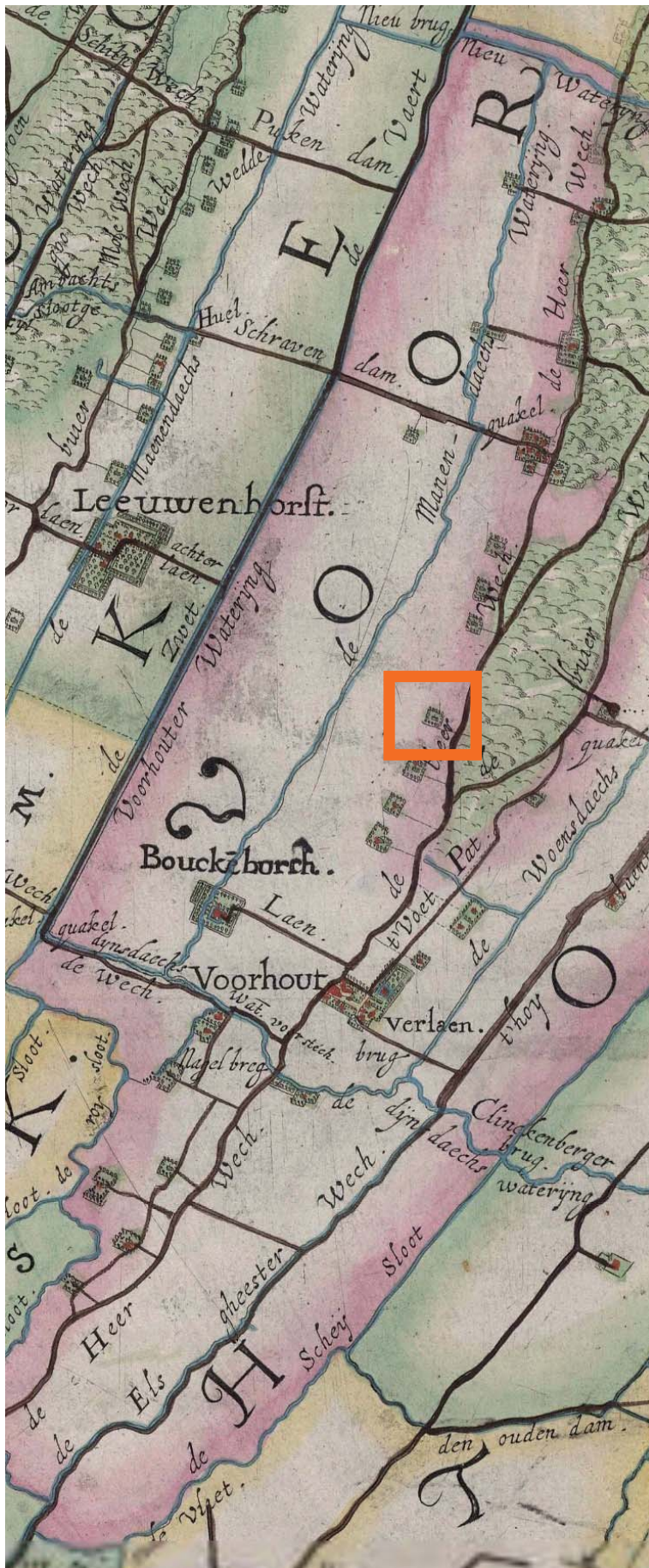
ST. WARMONDT
S. GRAVEN DAMEN

ST. WARMONDT
S. GRAVEN DAMEN

ST. WARMONDT
S. GRAVEN DAMEN

ST. WARMONDT
S. GRAVEN DAMEN

periode boerderijen hebben gestaan of opnieuw zijn opgebouwd na de verdrijving van de Spaanse troepen uit de regio. De eerste tekening waarop ook boerderijen worden aangegeven dateert uit 1615 op een kaart van het hoogheemraadschap van Rijnland, getekend door Floris Balthasar en zijn zoon Balthasar Floriszoon van Berckenrode. Als we dit kaartje vergelijken met de huidige situatie, komt de vierde boerderij, links van de Heerenweg komende vanuit Voorhout, overeen met de onderzochte hoeve. De ook iets later vervaardigde kaarten uit dezelfde eeuw geven vergelijkbare situaties. De datum 1632 refereert mogelijk aan een herbouw of versterking van de boerderij. De kaart uit 1615 zegt niets over de grootte van de boerderij of de bijgebouwen. Wel laat het kaartje een aantal details zien die in de huidige landschapsstructuur terug te vinden zijn. De ontsluiting van het boerenerf direct op de hoofdweg is overeenkomstig de bestaande situatie. Daarnaast wordt aangegeven dat het min of meer een vierkant terrein was, omringd door bomen. Dit was meestal de standaard situatie. Daarnaast is een duidelijk patroon te zien van boerderijen die op enige afstand van elkaar liggen. Waarschijnlijk is het inpolderen in een keer gedaan waarbij de grondkavels evenredig de grootte tegelijk zijn uitgegeven. Een verschil in verkaveling in de polder is ook te zien tussen de linker- en rechterhelft van de polder waarbij de wetering als as genomen is. De rechterhelft heeft om de circa 125 meter een ontwateringssloot terwijl deze aan de linkerkant gehalveerd is. Mogelijk is dit gebied in een later stadium ontgonnen.

Fase 1 - 1839

De komst van de Fransen in de 19e eeuw bracht ook een ander kaartenstelsel met zich mee dat koning Willem I overnam. Vanaf circa 1830 is Nederland geheel ingemeten en beschreven wat heeft geresulteerd in de zogenaamde kadastrale minuutkaarten met bijbehorende administratieve (OAT) lijsten. De grond werd ingedeeld naar het gebruik en gekoppeld aan een eigenaar. In 1839 is de polder bij Voorhout ingemeten en uitgewerkt. Dit geeft voor het eerst een betrouwbaar beeld van de toenmalige gebouwen en erfgrenzen.

De getekende boerderij komt overeen met de huidige vorm inclusief zomer- en karnhuis. De hooiberg ontbreekt op de tekening waaruit geconcludeerd mag worden dat het hooi op zolder werd opgetast. Op het erf staan twee bijgebouwen. De eerste is links van de boerderij gesitueerd en is mogelijk een (wagen) schuur of stal. Deze is in de huidige situatie verdwenen. Een tweede gebouw vinden we rechts naast de boerderij. Deze kleine stal (volgens OAT lijst een schuur) is in de huidige situatie nog steeds aanwezig, maar inmiddels uitgebouwd met andere stallen. Gezien het metselwerk van deze stal in vergelijking met metselwerk in combinatie met metselverbanden van het zomerhuisje en delen van de boerderij, is het aannemelijk dat deze eind 18e eeuw begin 19e eeuw is gebouwd. Verder zijn de toenmalige erfgrenzen in de huidige landschap nog zichtbaar. Ook huidige erfgrenzen komen overeen met die van toen, al worden deze op dit moment aangepast.

linker pagina:

Kaart van het Hoogheemraadschap van Rijnland uit 1615, getekend door Floris Balthasar en zijn zoon.

Bron archief Hoogheemraadschap van Rijnland, signature A-4070

onder: Foto van Klein Bouwlust uit 1929 door W.J. Kret.

bron: Topografische Historische Atlas. signature: GN000869

pagina 20/21:

Afbeelding F.01, Boerderij Klein Bouwlust uit 1938 van J.P.A. Antonietti.

Bron: RCE signature: 20245815

Fase 2 – 1840 - 1938

Het is niet bekend wanneer de (wagen) schuur of stal, links naast de boerderij, is gesloopt. Een goede overzichtsfoto in de archieven ontbreekt. Ook kaarten uit het archief of eventuele sloopvergunningen kunnen hierover niet meer helderheid verschaffen. Gezien de hoek waaruit foto op pagina 20/21 is genomen en het ontbreken van een schaduw van een gebouw, zal Antonietti vermoedelijk tegen de heg aan hebben gestaan. Het is hierdoor aannemelijk dat het pand voor 1938 is gesloopt. Wel is duidelijk dat de boerderij inmiddels twee hooibergen heeft. Hier kan men uit afleiden dat de veestapel inmiddels flink was toegenomen. De huisstal zal niet voldoende zijn geweest om 's winters alle koeien onderdak te geven. Op boven genoemde foto is achter de linker hooiberg nog een stukje pannendak te zien. De nokrichting is haaks op de boerderij en anders dan de huidige bebouwingen. Gezien de plek naast deze hooiberg is het aannemelijk dat het dak behoort tot een tweede losse stal. In de huidige situatie zijn beide gebouwen niet meer aanwezig waardoor dit ook niet meer met zekerheid te zeggen valt. De hooiberg direct achter de huisstal is net na de Tweede Wereldoorlog vernieuwd. Hier is vergunning voor verleend op 14 mei 1946.

Foto van G.J. Dukker uit 1987 ter plaatse van de rechter uitbouw. Hierop is te zien dat oorspronkelijke melkkelder in latere fase is uitgebouwd, met een nieuwe toegang.
Bron: RCE signature: 20276025

Fase 3 – 1939- nu

Op 20 januari 1968 haalde veehouder Jansze (de toenmalige eigenaar van dit agrarisch bedrijf) de kranten met zijn nieuwe stal. Het betreft hier het bijgebouw rechts achter de boerderij/hooiberg. Voor het melken van koeien plaatste hij volgens de Nieuwe Leidsche Courant “een revolutionair melksysteem dat uniek is voor de bollenstreek”. Het melken hoeft nog nauwelijks met de hand gedaan te worden, en ook de opslagcapaciteit van de melk werd vergroot. Hierdoor hoefden de melkfabrikanten niet twee keer per dag maar twee keer per week de melk op te halen. Ook nieuw was het afvoeren van de mest dat automatisch gebeurde via zogenaamde drijfmestroosters. Door vertraging in de bouw van de stal was hij net niet de eerste in Nederland met het systeem. Volgens hetzelfde krantenbericht was zijn vader in 1955 wel de eerste in Nederland die overging op het elektrisch melken. Het boerenbedrijf Klein Bouwlust heeft in een later stadium nog een stal gebouwd vlak achter die van 1968. Deze stal is inmiddels weer afgebroken.

Op de plek van de oude stal, links van de boerderij, komt later een andere stal en een wagenschuur. Ook de veel oudere kleine stal rechts naast de boerderij word uitgebreid met diverse aanbouwen. Hierdoor is het een langgerekte lage stal geworden, opgebouwd uit verschillende bouwmaterialen.

de latere stal met rechts een stukje wagenschuur met daarvoor nog een stukje hooiberg. De stal is inmiddels van zijn dakkapel ontdaan en heeft een grotere toegangsdeur in het midden.
bron: RCE, signature 20276030

4. BESCHIJVING HUIDIGE SITUATIE

Inleiding

De hoofdonderdelen van het erf of gebouwen worden aangeduid door de toevoegingen 'voor', 'links', 'achter' en 'rechts', gerelateerd aan (kijkend naar) de voorgevel van het hoofdgebouw. Per kleiner onderdeel (beschrijving van een wand in vertrek, enkele gevel etc.) wordt van links naar rechts beschreven, gerekend vanuit de positie staande voor of kijkend naar de wand of gevel.

Situering

Aan de noordzijde van Voorhout ligt de zogenaamde Boekhorstpolder. Deze rechthoekige polder is noord-zuid georiënteerd en wordt in het noorden omsloten door de 's-Gravendamseweg, de Leidsevaart in het westen en zuiden en de Jacoba van Beierenweg in het oosten. De polder, die inmiddels voor een deel al is bebouwd, bestaat hoofdzakelijk uit weidegronden. In het midden van de polder loopt evenwijdig en tussen de Jacoba van Beierenweg en de Leidsevaart, de Molentocht; een smalle wetering waarop de diverse ontginnings-slootjes ontwateren. Centraal in de polder, midden tussen de Jacoba van Beierenweg en de Molentocht is het boerenbedrijf, genaamd 'De Kleine Bouwlust' gesitueerd. Hierdoor ligt het net buiten de woonkern van Voorhout. De ontsluiting van het erf bevindt zich aan de Jacoba van Beierenweg. Tussen het erf en de deze weg liggen aan weerszijden van de lange oprijlaan weidegronden. De weilanden achter het erf worden inmiddels bebouwd met woningen. Dit totale stuk grond (weilanden en erf) worden zowel links als rechts begrensd door kleine polderslootjes die net als de rest afwateren in de Molentocht

Het erf

Definities van een (boeren) erf lopen sterk uiteen. In het kader van dit onderzoek wordt het erf gedefinieerd als het stuk grond behorende bij het boerenbedrijf, met hierop de woon-, werk- of opslaggedeelten en kleine bijbehorende agrarische onderdelen. In het onderzochte boeren-erf betreft het een gebied van circa 4265 m² met hierop de boerderij, twee wagenschuren, een carport, een hooiberg, drie losse veestallen, een mestsilos en een houten karnhuis. Een van de grote koeienstallen en een betonnen mestsilos die op het grasland stonden en daardoor onderdeel uitmaakten van het erf, zijn ten tijde van het onderzoek reeds verwijderd ten behoeve van woningbouw. Daarnaast behoren tot het erf de moestuinen, kleine boomgaard, enkele bomen, een kleine weide, een gazon en siertuinen.

Het boeren-erf ligt terug van de hoofdweg en is te bereiken via een rechte oprijlaan, overeenkomstig de oudste archiefbeelden. Het erf met de weiden tot aan de weg wordt afgescheiden door middel van heggen. In het midden hiervan is de eigenlijke toegang tot het erf. Via een flauwe bocht komt men op het achtererf.

pagina 25 boven:
oprijlaan door de velden heen
vanaf de J. van Beierenweg.

pagina 25 beneden:
de boerderij in huidige situatie

pagina 26 en 27:
huidige situatie erf vanaf de achterzijde naar voorzijde

boven:
Het zogenaamde pestbosje

Centraal op het erf staat de boerderij als belangrijkste gebouw met daar omheen de overige bijgebouwen. Het erf is volledig omheind door middel van een erfscheiding of kleine boerensloten. Aan de linkerzijde zijn een stal, een wagenschuur met links daar achter een carport. Achter de boerderij staat de hooiberg met rechts daar achter een grotere veestal die momenteel dienst doet als berging. Rechts naast de woning is nog een langwerpige veestal opgebouwd uit kleinere separate units. Aan de gebruikte materialen is te zien dat het door de jaren heen is uitgebouwd. Het middelste gedeelte bestaat echter uit oud metselwerk. Dit een van de vroegste bijgebouwen op het erf, tezamen met het karnhuis dat direct rechts naast de woning staat.

De terreininrichting van het erf varieert naar aanleiding van gebruik. Links achter de stal met wagenschuur is een kleine weide die grenst aan de poldersloot. Direct bij de poldersloot staat een groepje bomen wat lijkt op een zogenaamd pestbosje. Dergelijke bosjes komen regelmatig voor in deze polder. Vee dat aan de pest of andere ziekte was bezweken werden op een plek, aan de rand van een weiland, begraven. Om de plaats te markeren werden er bomen op geplant. Of het hier om een dergelijk bosje gaat is niet met zekerheid te zeggen, aangezien deze in de regel juist zo ver mogelijk van de boerderij aangelegd werden. Rechts van de boerderij is een gazon met daarnaast een moestuin en boomgaard. Een andere boomgaard is links van de entree naar het erf. Direct rechts naast de entree tot aan de woning is de zogenaamde sier-

tuin. De rest van het erf is hoofdzakelijk voorzien van straatwerk. Op het erf staan relatief veel bomen, mede door de boomgaarden. Ze omheinen vrijwel het hele erf. Dergelijke bomen gaven beschutting tegen de weersinvloeden die over het algemeen vrij spel hadden in de Hollandse vlakke landschappen. Om gelijke reden is ook links naast de boerderij een grote kastanje een zeer vroeg stadium geplant. Twee andere grote bomen, een iep en een kastanje, zijn tijdens de nieuwjaarsstormen in 1992 omgewaaid¹.

boven:
voormalige stal

De boerderij

De boerderij is een afgeleide variant van het type Hallenhuis en is gebouwd in 1632. Deze relatief smalle langgerekte boerderijen komen in grote delen van Nederland voor. De variant betreft een zij-uitbouw naar rechts waardoor een L-vormige plattegrond ontstaat. Ook dit komt, net als een T-variant, wel vaker voor. Enkele metselstenen en -verbanden komen overeen met de bouwperiode echter dateerd het meer en deel uit een latere periode. Een specifiek bouwhistorisch onderzoek naar het pand kan hier meer inzicht in geven.

De kenmerkende ruimte-indelingen van de boerderij zijn zowel aan de gevels als in relatie met het erf en bijgebouwen nog duidelijk af te lezen. Zo zijn de woonvertrekken aan de voorzijde gesitueerd richting de ontsluiting van het erf. Aan de achterzijde bevindt zich de huisstal met

1: Bron: historische vereniging oud Leiden, ELO, signature 169_dijkm_dijkm3009

boven:
erfindeling rechts naast de boederij met houten karnhuis

daarachter de hooiberg. Tussen deze twee vertrekken zijn de werkvertrekken. Dit heeft aan de linkerkzijde geresulteerd in de aanbouw van een zogenaamd zomerhuis en aan de rechterzijde een houten korenmolen. Of de uitbouw van het woonvertrek aan de rechterzijde uit de beginperiode stamt, is niet duidelijk. Wat wel duidelijk is, is dat het boerenbedrijf reeds in een vroeg stadium zich specialiseerde in de zuivelproductie zoals boter en kaas. Zowel de relatief grote kelder wijst hierop als mede het zomerhuisje en de karnmolen. Specialisatie in zuivelproductie komt in Zuid-Holland veelvuldig voor en zo ook in deze contreien. De bollen-teelt kwam hier pas later (begin 20e eeuw) op gang.

Bijgebouwen

Een paar meter achter de boerderij staat een hooiberg met rechthoekige plattegrond. De positie vlak achter de stal maakte dat zo 's winters op een makkelijke manier het hooi bij de koeien gebracht kon worden via het midden- of voerpad. Een tweede hooiberg naast het huis is te zien op archiefbeelden.

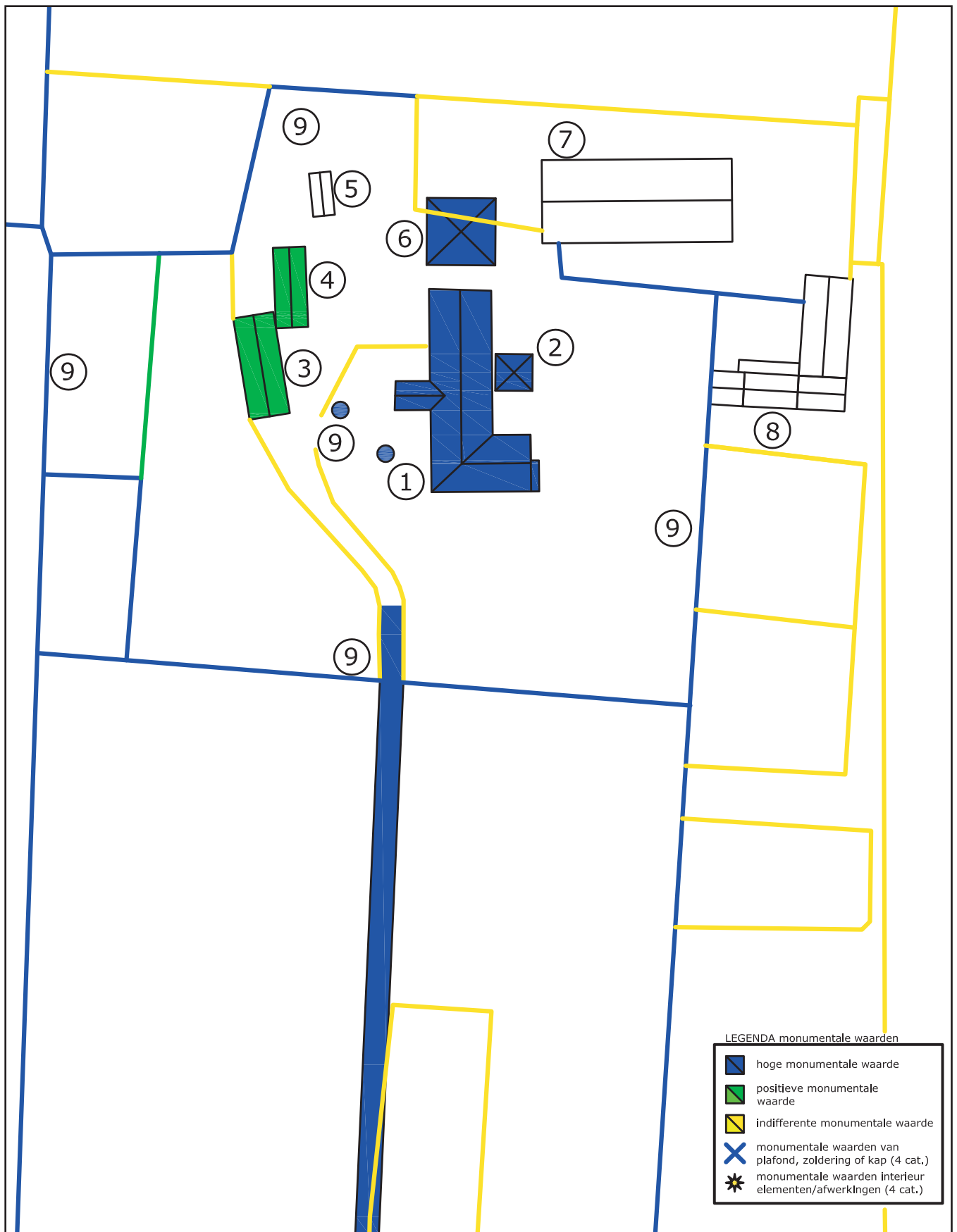
Afgaande op de oude foto's is de stal naast de tweede hooiberg vervangen door een stal parallel aan de boerderij met daarvoor een wagenshuur. Beide gebouwen hebben een langgerekte plattegrond die parallel ten opzichte van elkaar liggen en iets verspringen. Wat de rede is van deze kleine sprong is niet duidelijk. Gezien het metselwerk en de

metselverbanden kunnen deze gebouwen eind 20e eeuw gedateerd worden. of ze tegelijkertijd zijn gebouwd is niet duidelijk. Op de beschikbare documentatie uit de archieven komen de gebouwtjes echter voor het eerst pas voor op foto's uit 1987. Achter deze twee bijgebouwen is op enige afstand een kleine houten carport. Deze is dermate jong dat hij verder buiten beschouwing gelaten wordt.

Aan de rechterzijde van de boerderij resteren nog twee bijgebouwen die deel uitmaken van het boerenbedrijf. Beide zijn stallen waarbij de grootste bedoeld is voor koeien en de tweede voor paarden of ander vee. De eerste is achter op het erf gelegen en opgebouwd uit betonnen elementen in combinatie met hout en golfplaten (mogelijk asbest). Deze voormalige stal dient momenteel als berging. Deze dateert uit 1968 overeenkomstig het hierboven genoemde krantenartikel. Een tweede stal is momenteel, en ook in deze hoedanigheid, in gebruik. Het is in verschillende perioden met verschillende materialen gebouwd. Het merendeel daarvan dateert uit een recente periode. Het middelste gedeelte is vermoedelijk veel ouder gezien het toegepaste metselwerk.

boven:
kleine stenen stal met latere
uitbouwen

5. WAARDESTELLING

De opgestelde waardetelling vond plaats aan de hand van de Richtlijnen Bouwhistorisch Onderzoek 2009. Zij berust uitsluitend op cultuurhistorische waarden en staat los van de bouwtechnische toestand, gebruikersbelangen, eventuele ontwerp overwegingen en financiële aspecten.

Hoge monumentale waarden worden toegekend aan elementen die van cruciaal belang zijn voor de structuur en/of betekenis van het object of gebied.

Positieve monumentale waarden worden toegekend aan elementen die van belang zijn voor de structuur en/of betekenis van het object of gebied.

Indifferente monumentale waarden worden toegekend aan elementen die van relatief weinig belang zijn voor de structuur en/of betekenis van het object of gebied.

Als eerste volgt hierna een externe waardestelling waarbij het object of gebied vanuit een lokale context wordt beschouwd. Hierbij wordt aangegeven hoe de interne waardestelling zich verhoudt ten opzichte van andere, vergelijkbare objecten of gebieden.

Deze waardering vindt plaats aan de hand van vijf aspecten:

- algemene historische waarden;
- stedenbouwkundige of ensemblewaarden;
- architectuurhistorische waarden;
- bouwhistorische waarden;
- gebruikshistorische waarden.

Aansluitend volgt een interne waardestelling met een beschouwing op elementniveau waarbij de hoofdonderdelen van het object ten opzichte van elkaar, het object of het gebied wordt gewaardeerd. Alle (deel)waarden worden hierbij getoetst aan de hand van de criteria gaafheid (authenticiteit) en zeldzaamheid. Indien onderdelen van het gebouw of gebied niet tot in detail konden worden onderzocht (bijvoorbeeld door afwerkingen), worden ze op logischer wijze gewaardeerd. Deze ligt in de regel hoger om ongewenst aantasten te voorkomen. Deze rapportage heeft hierdoor op sommige onderdelen dan ook een voorlopig karakter en bouwhistorische ontleding kan wenselijk zijn.

Door middel van waardestellingsrepresentatietekeningen wordt de interne waardering visueel vertaald. Kleuren geven een overzicht van de verschillende aanwezige monumentale waarden. Onderdelen met een hoge monumentale waarde zijn in blauw aangegeven, elementen met een positieve waarde in groen. Indifferent gewaardeerde elementen zijn aangegeven in geel. Met nadruk wordt erop gewezen dat de tekeningen niet los van de tekst van dit hoofdstuk kunnen worden gelezen of geïnterpreteerd. De teksten van de waardestelling prevaleren boven de waardestellingsrepresentatietekeningen.

Een cultuurhistorische waardestelling is geen dictaat en is bedoeld om een weloverwogen beslissing te nemen in het belang van dit cultureel erfgoed. Naarmate waarden hoger zijn, zal men wel met sterkere argumenten moeten verdedigen waarom men ze wil aantasten. Aantasting kan leiden tot verlies van de cultuurhistorische waarde van het object of gebied.

Externe waardestelling

Algemene (Cultuur)historische waarden

Indien we kijken naar de algemene cultuurhistorische waarde van het erf en ensemble van gebouwen, zullen we het in de context moeten plaatsen van soortgelijke boerenbedrijven in Holland, met name de bollensreek. De boerderij behoort tot een van de oudste boerderijen in deze omgeving. Het bijbehorende erf en landerijen zijn onlosmakelijk hiermee verbonden. Het is echter niet uniek. In de cultuurhistorische waardekaart van de provincie wordt alleen (redelijk hoge) waarde toegekend aan de Jacoba van Beierenweg en de watering de Molentocht. Deze gegevens tegen elkaar afwegende wordt in dit onderzoek de algemene cultuurhistorische waarde van het specifieke erf met bijbehorende gebouwen gewaardeerd op positief monumentaal.

Stedebouwkundige of ensemblewaarden

Stedebouwkundig is de boerderij met erf om een specifieke reden op deze plek neer gezet. Het behoort tot een lijn van boerderijen die hier in een vroege periode aanwezig waren. Van deze reeks zijn nog enkele over, waaronder de Jacoba van Beierenweg 136. Andere of jongere boerderijen en gebouwen zijn hiervoor in de plaats gekomen, in veel gevallen dicht tegen de weg aan. De gaafheid van het stedebouwkundig geheel leidt tot een positieve monumentale waarde.

Architectuurhistorische waarden

Het complex is qua architectuur zeer typerend voor Zuid-Hollandse boerderijen en niet uitzonderlijk of bijzonder. Ze hebben daarom een indifferente monumentale waarde.

Bouwhistorische waarden

De bouwhistorische gelaagdheid van het ensemble is zeer groot. Er zijn duidelijk veel ingrepen gedaan. Het geeft een duidelijke ontwikkeling weer van toegepaste materialen en wijze van gebruik van het boerenbedrijf. Met name de stal uit 1968 heeft een bijzondere constructie en opbouw. De bouwhistorische waarde is hoog monumentaal.

Gebruikshistorische waarden

Pas in eind 19e eeuw kwam de bollenteelt in deze streek op gang. De veeteelt werd hierdoor verdreven. Deze boerderij is een van de weinige die bij de oorspronkelijke teelt is gebleven. Daarnaast is het ook vooruitstrevend geweest waardoor het in grote mate bijdraagt aan de geschiedenis van de melkveehouderij in Nederland. Het heeft hierom een hoge monumentale waarde.

Interne waardestelling

1. Boerderij

De oorspronkelijke opzet van de boerderij dateert vermoedelijk uit 1632. Enkele details in de gevel kunnen dit jaartal onderbouwen. Het merendeel van de boerderij is vermoedelijk in een latere periode opgebouwd. Aangezien een specifiek bouwhistorisch onderzoek naar de boerderij ontbreekt wordt het gebouw in dit onderzoek hoog monumentaal gewaardeerd.

2. Karnhuis

Het karnhuis dateert vermoedelijk uit een zeer vroege periode en draagt in hoge mate bij aan het historisch gebruik en het boerenleven op het erf. Het is dan ook van hoge monumentale waarde.

3. De stal

Deze dateert uit een veel recentere periode en is als vervanging van een oudere. Hierdoor draagt het enigszins bij aan de historische ontwikkelingen en gebruik van het terrein. Deze stal heeft dan ook een positieve monumentale waarde.

4. De wagenschuur

De schuur dateert uit een recentere periode. Dergelijke schuren komen vaker voor in de ontwikkeling van de boeren ensemble en heeft dan ook een positieve monumentale waarde.

5. De carport

Deze dateert uit een recente periode en draagt niet bij aan de historische ontwikkeling op het erf. De plaats op het terrein lijkt willekeurig te zijn gekozen. De carport heeft geen monumentale waarde.

6. De hooiberg

De hooiberg is niet uit de oorspronkelijke periode. Hij staat echter ter vervanging van een eerdere hooiberg op dezelfde plek, direct achter de

huisstal in de boerderij. Dit geeft een duidelijke fase weer waarbij het opslaan van hooi op zolder naar buiten werd verplaatst. De situatie van de hooiberg heeft een hoge monumentale waarde.

7. De stal (1968)

De stal dateert niet uit de oorspronkelijke periode en staat vermoedelijk ook niet op de plek van een eerdere voorloper. De opbouw van de stal met betonnen elementen, en de nieuwe systemen die dat met zich meebracht, draagt in zeer grote mate bij aan de ontwikkeling van de veehouderij in Nederland. In hoeverre ook de machines nog aanwezig zijn is niet bekend. De stal valt echter buiten het onderzoeksgebied en zal verder niet gewaardeerd worden.

8. De stal (klein vee)

De stal dateert voor een deel uit de oorspronkelijke periode. Met name dit deel is een van de oudste onderdelen van de ensemble van gebouwen. De stal valt echter buiten het onderzoeksgebied en zal verder niet gewaardeerd worden.

onder:
voormalige stal

9. Toegang/omheiningen en bomen

De toegang tot het erf is altijd op deze plek geweest. Alle gebouwen, met name de boerderij, zijn afgestemd op deze wijze van benaderen van het erf. Deze heeft dan ook stedenbouwkundig gezien een hoge monumentale waarde. De omheiningen zijn, gezien het vlakke landschap, in de meeste gevallen bebost geweest met struikgewassen of bomen. Deze omheiningen hebben bijgedragen aan de intimiteit op het erf ten opzichte van het omringende vlakke landschap. Ook deze hebben hierom een hoge monumentale waarde.

De bomen links van de boerderij hebben eveneens bijgedragen aan de intimiteit, beschutting, of de inrichting van het terrein. De productie van hout, zowel erfascheiding als 'hakhout', had ook de functie van brandstof of het maken van gereedschappen. Ook het groen is van hoge cultuurhistorische waarde.

10. Erfgrenzen

In de huidige terreinindeling zijn diverse grenzen te herkennen. De kadastrale minuutplan geeft hierin duidelijk weer hoe de stukken grond in en rond het erf werden gebruikt. Deze duidelijke grenzen zijn op de kaart aangegeven en zijn van hoge cultuurhistorische waarde. Een van de grenzen, ter plaatse van het zogenaamde pestbosje is, net als de bomen zelf, positief gewaardeerd. De grenzen zijn enigszins verschoven na 1839 echter is de structuur en gebruik nog wel aanwezig.

De overige erfgrenzen zijn dermate aangepast of veranderd dat deze een indifferente monumentale waarde hebben.

onder:
wagenschuur met carpoort

6. CONCLUSIE

Een boerenerf is in de regel een groepering van diverse gebouwen met ieder zijn eigen functies. Door de hoeveelheid ruimte op het erf werden ze in de regel geplaatst naar optimaal gebruiksgemak. Een sterk kenmerk in het ensemble is de historische gelaagdheid door een groeiend boerenbedrijf of sterke veranderingen zoals specialisatie, regelgeving of technologieën. In tegenstelling tot de meeste boerderijen in de regio die zich gingen richten op de bollenteelt is dit complex gebleven bij zijn oorspronkelijke specialisatie, namelijk de veeteelt. De veranderingen zitten vooral in de ontwikkeling van de productiecapaciteit en was zelf een belangrijke landelijke pionier op dit gebied na de WO-2. Deze ontwikkelingen zijn vandaag de dag in het ensemble en type gebouwen nog steeds terug te vinden. Er zijn echter al de nodige woningbouwplannen gemaakt en uitgewerkt (en worden al uitgevoerd) waarmee de landelijke omgeving (de context) van het boerenerf verdwijnt. De landerijen waren immers het oorspronkelijke bestaansrecht van de boerderij.

7. ADVIES EN AANBEVELINGEN

Om een volledig en juist beeld te verkrijgen heeft het cultuurhistorisch onderzoek zich aanvankelijk gericht op het bouwensemble zoals dat nu nog aanwezig is op het huidige erf. Het besluit om het erf aan de rechter zijde te verkleinen ten gunste van woningbouw is reeds eerder genomen. Het bestemmingsplan is hierop afgestemd en de woningbouwplannen Hoogkamer zijn op dit punt goedgekeurd. Gebouwen nummer 7 en nummer 8 vallen in dit gebied, komen daarbij te vervallen en vormen daarbij geen onderdeel van de evaluaties en aanbevelingen. Het advies en aanbevelingen richt zich daarom op de overige nog aanwezige bijgebouwen en erfinrichting van de resterende kavel.

De overige bijgebouwen zijn:

Gebouw nummer 2: het karnhuis

Gebouw nummer 3: de stal

Gebouw nummer 4: de wagenschuur

Gebouw nummer 5: de carport

Gebouw nummer 6: de hooiberg

Terreinindeling: bomen, toegangsweg, erfscheidingen, erfindeling.

Er is een voorstel ingediend bij de gemeente Teylingen om het erf aan de linkerzijde te verkleinen en aan de voorzijde te vergroten ten gunste van de bouw van een vrijstaande woning.

Gebouwen nummer 2 en 6 (karnhuis en hooiberg) vallen buiten dit gebied. Het advies is om beide gebouwen te handhaven, vanwege hun belangrijke betekenis voor de geschiedenis en ontwikkeling van deze boerderij.

pagina 39 boven:
rechter zijgevel met karnhuis in
1987 gemaakt door G.J. Dukker.
bron: RCE nummer 20276029

pagina 39 onder:
achtergevel en linker zijgevel in
1987 gemaakt door G.J. Dukker.
bron: RCE nummer 20276028

Gebouw nummer 5 (de carport) valt wel in dit gebied, maar heeft geen cultuurhistorische waarde. Het advies is om dit gebouw te slopen. Gebouwen nummer 3 en 4 hebben wel cultuurhistorische waarde en vallen ook in dit gebied, waardoor een afweging gemaakt moet worden voor behoud/herbestemming/gehele of gedeeltelijke sloop. Deze gebouwen zijn kenmerkend voor de geschiedenis van de boerderij en hebben daardoor een belangrijke betekenis op dit erf. De gebouwen zijn echter minder oud dan de boerderij zelf, waardoor ze niet als hoog monumentaal aangemerkt kunnen worden. Geadviseerd wordt nader onderzoek te doen naar herbestemming van deze gebouwen, waarbij deze gebouwen geheel of gedeeltelijk een onderdeel kunnen worden van de nieuw te bouwen woning.

Tevens wordt geadviseerd om de architectuur van de nieuw te bouwen woning te laten aansluiten bij de architectuur van het resterende gebouwenensemble. Afgeraden wordt om de nieuwe woning in de historiserende stijl te ontwerpen, waardoor de geschiedenis niet meer duidelijke af te lezen is. Voorgesteld wordt om de nieuwe woning op een eigentijdse wijze te laten ontwerpen die qua materiaaltoepassingen, vorm- en volumeverhoudingen ondergeschikt zal zijn aan de boerderij en zich als een bijgebouw te laten manifesteren.

De huidige monumentale bomen (vooral de kastanje) zijn zeer behoudens waardig vanwege hun ouderdom, plaats en omvang. De toegangsweg naar de boerderij krijgt volgens de laatste planaanpassingen een brug in de as van de weg. In een eerder plan lag deze brug niet in de as van de toegangsweg, waardoor de toegangsweg visueel verkort werd. De brug is een oeververbinding over de nieuw te maken waterweg en de nieuw voorgestelde locatie en is een zeer positieve planwijziging, omdat het karakter van de oorspronkelijke lange toegangsweg wordt gerespecteerd.

Ook het niet aanleggen van een speelweide rechts naast het oprijpad is een positieve plan-aanpassing. Een speelweide zou afbreuk doen aan het monumentale karakter van het erf. In plaats daarvan zal aan de linkerzijde een boomgaard worden aangelegd. Ook dit is een positieve planaanpassing.

Voorts wordt geadviseerd om de erfafscheidingen van de nieuwe kavel zodanig te maken dat deze zo natuurlijk mogelijk zijn en de samenhang van het resterende erf en gebouwenensemble zo veel mogelijk intact laat.

WAARIN „KLEIN BOUWLUST“ GROOT KAN ZIJN

Veehouder Jansze uit Voorhout staat met zijn nieuwe stal opnieuw vooraan

(in een nieuw verslaggever) **BOUWHOUT** — Van een hek die zelfs aan de bolle haan naam ontleent, roept je op landbouwkundig geen dorende din. In de bollenstreek met het agrarisch bedrijf ook maar een anderzichte plaats in. Des te meer verbaasd roept het in

met. Alleen in het voorjaar, wanneer de gronddruk groter is, heeft de wegen dienstbaar per week laden. **Arbeidsbesparing**
De modernisering is overigens niet beperkt naar Amerikaanse voorbeeld gemaakt. Anders dan daar zijn in Voorhout de buizen niet achter maar voor de beesten aangebracht en, wat belangrijker is, de laatste ligt laag, wat in Amerika ook al gebruikelijk is.
Daar, zij die lege koopt, 'n „old-styled“ van de vertegenwoordiger van de leveranciers, wordt overtuigd dat de versieringen zijn niet voor niets.
Het volledig geautomatiseerde systeem betekent een belangrijk ar-

beidbesparing, zowel voor de heer Jansze zelf als voor zijn afnemers, de Coöperatieve Melkcentrale in Dordrecht. Kwamen het nu toe aan het reukten twee maanden, straks kan het barmet door één week worden veldend. De besparing voor de melkfabriek loopt tot achterlating in de heugse prijs die voor de melk wordt betaald.
Daarbij de nieuwe stal van de heer Jansze later wordt afgevoerd zijn voorheen was. Het bij met de Nederlandse gronddruk met. Het bedrijf in Lelidam is nu met de voor zijn stroom. De veehouder veehouder ligt er niet wakker van. In elk geval betaald hij het de met weggaan in Nederland die zijn stal de laatste maanden bouwde en vloer-

Revolutionair melksysteem uniek voor bollenstreek

Jeugdige kleurw

Wat hebben we een prachtig gekleurde kalfen en geboorten op de velden. Het was een hele stapel gekocht uit onze kalfen en geboorten. Zulke kalfen het geloven af niet, maar het was collectie van kalfen en geboorten en ook te kalfen. Er waren zelfs geboorten maar bij en vooral dat we er kalfen krijgen horen en deze kalfen van kalfen overgeboorten. Maar uiteindelijk hebben we kalfen om de volgende kalfen van prijs te geven.
We begonnen met de groep het en met 3 kalfen. In deze groep is de eerste groep van 125 gewonnen door

Het was een echte januari-markt

LEIDEN — De markten op de veldmarkt waren niet groot, geheel in overeenstemming met de verwachtingen. Aanvoer van gekalfde en elstieve nog redelijk, van melkvee daalde. Er was een grotere aanvoer van lichte varkens en biggen. De handel was over het algemeen redelijk, de oude prijzen kalfen gekaltheid. Maar de beste vette kalfen kwamen op een hoger prijsniveau.
Melkvee waren iets meer in beweging, doch wat de handel betreft was er geen sprake van veel activiteiten. De runderen waren vooral in verkoop in groter, alles werd wel verlost maar het duurde langer. Varkens zijn en blijven daar, vooral voor de slachtfabriek.
De markt in runderen kalfen is nog zwak en de prijzen waren lager. Aanvoer runderen over de tijd van het jaar redelijk, handel niet.
Vette kalfen weinig in aantal, doch er zijn weinig kalfen zodat het alge maar laag verlies bij iedere prijs.
De grote stroom van vette kalfen van de runderen is vooral, de uitgevoerde dieren zijn ook nog van melkvee kwaliteit. Er was een vraag en tegen de verwachting te kalfen de potering hoger en de melk, wat een prijs door.
De vraag naar varkens was export te groot, ook in de runderen, vooral wat betreft. Men het wel maar maar geen wat varkensmeer meer.
Gediers aanvoer van biggen en lichte varkens met een redelijke tot goede handel. Voor een goede prijs wordt gif 170 betaald.

De markt in runderen kalfen is nog zwak en de prijzen waren lager. Aanvoer runderen over de tijd van het jaar redelijk, handel niet.

Vette kalfen weinig in aantal, doch er zijn weinig kalfen zodat het alge maar laag verlies bij iedere prijs.

De grote stroom van vette kalfen van de runderen is vooral, de uitgevoerde dieren zijn ook nog van melkvee kwaliteit. Er was een vraag en tegen de verwachting te kalfen de potering hoger en de melk, wat een prijs door.

De vraag naar varkens was export te groot, ook in de runderen, vooral wat betreft. Men het wel maar maar geen wat varkensmeer meer.

Leids officier straks rechter?

LEIDEN — Mr. N. J. Oel, officier van justitie bij het Leidsche kantongerecht, is voorgedragen voor benoeming tot rechter in de arrondissement van Alkmaar. Met mr. Oel zijn kandidaat voor de vacantie met D. Alan te Assen en Mr. D. Eeling te Harelbeke.

Openingsrit van bussendienst

LEIDEN — De twee autobusdiensten in de stad van Holland gaan zaterdag 1 februari van start.
De openingsrit wordt gehouden van Leiden en Den Haag uit Van Leiden uit met twee bussen van Leiden en twee van Amsterdam, van Den Haag tot met die van de RZB. De rit wordt bij het Aqueduct in Amsterdam. Voor de dienst van het veld naar de veldweg worden aangevoerd.

LEIDEN — Dr. P. Klink is benoemd als president van de centrale afdeling der Hervormde Gemeente.

Boerhout, midden tussen straks weer bloeiende velden, een boerderij om te zien, waar voor Nederland revolutionaire methoden worden toegepast.

De boerderij van dat landbouw is een in Amerikaanse landbouw modernisering die tussen de velden van de kalfen door. De melk is 'n grote kalfen in het land van 1961 terecht. In voor een heel op technisch en van allerlei industriële, kalfen en andere velden velden — kalfen wordt veldbaar en op temperatuur. Het gewas heeft in groen, velden worden 'n in van de kalfen van de kalfen veldbaar.

De grote overheid van de velden veldbaar met een veldbaar in de kalfen, in dat de kalfen van de melkvee met veldbaar per dag, maar veldbaar per week kalfen, met een de veldbaar veldbaar veldbaar, veldbaar en veldbaar en veldbaar.

De dag levert de veldbaar veldbaar met veldbaar met veldbaar.

Het interieur van de stal met lokaal en rechter langs de grond de melkvee. Hieronder de volledig geautomatiseerde veldbaar. Op de foto rechtsom is de heer Klein Bouwlust en op de foto linksom het veldbaar van de met betrekkingen veldbaar.

Foto's: M. van der Horst

met behoud is hij zeker in de veldbaar met de veldbaar van de dag te kalfen.

Naam hooggehouden

De nieuwe stal, 27,1 meter lang en 10 meter breed, heeft nog een ander belangrijk veldbaar. Stroom voor de kalfen langs de melk weg, zodat ze in stal het geloven met de melk, die met een, veldbaar wordt, afgevoerd naar een veld. Veld kalfen kalfen er niet meer aan te pas. De

kalfen zijn kalfen met op de veldbaar met kalfen en kalfen, met dat het voor kalfen veldbaar veldbaar veldbaar kalfen is.

Het door van de meest veldbaar, de veldbaar veldbaar stal heeft veldbaar Jansze de naam die bij in Nederland, en in de veldbaar in het veldbaar, veldbaar, veldbaar. Een vader, veldbaar de heer Ael Jansze, was in 1888 een van de veldbaar, die veldbaar in het veldbaar veldbaar. Wat hem met veldbaar was, in het de veldbaar met van de veldbaar veldbaar. Tegen de tijd dat het veldbaar veldbaar dat ook is, met in Voorhout met een met veldbaar veldbaar veldbaar veldbaar. Als dat nog veldbaar is, veldbaar.

de Nes
Woensdaagse Water
Buur

de Nes
Woensdaagse Water
Buur

de Nes
Woensdaagse Water
Buur

de Nes
Woensdaagse Water
Buur

de Nes
Woensdaagse Water
Buur

de Nes
Woensdaagse Water
Buur